

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum IV. Is qui.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

coribus addicuntur remanente obligatione, ut si is ad meliorem fortunam venerit, reliquum etiam solvere debeat, quatenus commodè potest, ita ut non egeat. *L. is 4. ff. de cessione bonorum, & docui lib. 3. tra. 2. c. ult. n. 5.* At verò Clericus eo beneficio fruitur, ut, si de debito condemnatus sit, vel illud confessus, ac postea in mora solvendi existat, executio quidem fieri possit in rebus, ac bonis ejus, assignando ea creditoribus, tamen in hac re habenda sit ratio, ut non egeat, sive ut portio ei relinquatur, ex qua honestè sustentare se possit, sicuti colligitur ex *c. 2. de fidejussoribus.*

Id verò in quæstione est, num Clericus huic privilegio renuntiare possit, ita ut ob debitum, si in mora solvendi sit, in carcerem conjici queat, vel ut usque ad ultimum obolum, quem habet, solvere teneatur. Probabilis est, renuntiare non posse ne quidem cum Juramento, pro ut ex communiore docet *Barbosà hic n. 24.* eò quòd privilegium hoc non in favorem Clericorum singulorum, sed totius Ordinis clericalis concessum fuerit, ne Clerici ob debitum merè civile, indignè tractentur, vel cum opprobrio Cleri mendicare cogantur. Vide, quæ latius de hac re disputat *Molin. disp. 57 l. n. 24.*

CAPITULUM IV.

Is qui.

PARAPHRASIS.

Qui pecuniam tanquam indebitè à se per errorem solutam condicere seu repetere vult, ostendere tenetur, indebitè solutam fuisse, præterquam, si adversarius neget solutionem sibi factam esse, tunc actor, si ostenderit, se solvisse, onus probandi in negantem conjicit, quòd pecunia debita fuerit.

SUMMARIUM.

1. *Indebitè ex errore solutum, quando repeti possit?*

2. *In dubio nemo facile præsumendus est debitor.*

3. *Nisi de mendacio convictus sit, non.*

Notandum primum. Qui errore debitor solvit, existimans debitum esse, quod erat indebitum, id condicere, seu repetere potest. *L. 1. ff. de conditione indebiti.* Exempli causà, si defunctus debitum solvit, hæres autem ejus rei ignarus iterum solvat, solum repetere potest. Si autem sciens iterum solvat, præsumitur de nare, ut repetere non possit, juxta *regulam 53. ff. cuius per errorem dari repetitum est, ejus consilio dati donatio est.*

Est autem discrimen, num id, quod solutum est, indebitum sit tam naturaliter, quam civiliter, an verò civiliter tantum. In primo casu indistinctè competit repetitio, sive per errorem facti solutio facta sit, sive per errorem juris; ut si mutuatarius ultra sortem quidpiam solvat, arbitrarius, se ad hoc ex mutuo obligari, solum repetere potest. Ratio reddi debet ex *L. non hoc 14. ff. de conditione indebiti.* nam æquum est, neminem cum alterius jure fieri locupletiorum, & tradit *Gl. in regulà 53.* ubi addit, idem esse sententiam, si quis solvit, quòd naturaliter tantum indebitum est. Debitum autem civiliter, si ipse accipienti mutuum pecuniam chirographum dedi, in quo reddere promissum postea pecuniam non recepi, chirographum repetere possum, vel agentem exceptam non numeratæ pecuniæ repellere *L. si quis 7. C. de numerata pecunia,* consequenter si solvi, quasi ex promissione chirographi jure actionis civilis debuerim, solum condicere possum. In altero verò casu, videlicet civiliter duntaxat indebitum, ut g. legatum ex testamento imperfecto, potest, an per facti errorem, seu ignorantiam (non supinam *L. nec supina 6. ff. de juri & facti ignorantia*) solutio facta sit, quia hæres putavit, testamentum solenne esse, tunc repetitioni locus est; an ex juris errore solverit, existimans ex testamento imperfecto legata deberi, hoc casu repetitioni

petitio negatur *L. cum quis 10. C. de juris & facti ignorantia L. 2. & seqq. ff. eodem. regula 13. in 6. ignorantia facti excusat non juris, & explicavi lib. 1. tra. 4. c. 20. n. 7.* Excipe, nisi, qui indebitum tale solvit, sit mulier, miles, minor, agricola. His enim jura ignorantibus venia datur *L. regula 8. ff. de juris & facti ignorantia.*

2. Notandum secundum. Licet nemo in dubio presumendus sit debitor, quia contractam esse obligationem, est quid facti, quod affirmans probare debet, sicuti & vice versa, si constat, contractum esse debitum, debitor autem solutionem factam affirmet, id probare debet *L. 1. C. de probationibus.* Attamen postquam aliquis pecuniam, tanquam debita sit, solverit, postea vero per errorem solutam esse dicat, quia erat indebita, hoc ostendere cogitur, ne hic dicitur (signatè dico, tanquam debita sit, sive adjecta causâ v. g. ex mutuo, empto, donato) Sin autem id tantum constet, quod Titius pecuniam numerârit Cajo, audiendus est Titius, si dicat, se mutuum dedisse, aut deposuisse, sicuti *hic Abbas docet n. 2. & allegat Glossa in L. cum quid. 3. ff. si certum petatur.* Ubi dicunt, quod nemo facile presumitur donare, sed potius mutuum, vel depositum dare, si quis nul-

lâ causâ expressâ pecuniam v. g. alteri numeret.

Notandum tertium, Ex mendacio, de quo reus convictus est, presumptio contra eum oritur, eum malam causam fovere, & idè intentio actoris confirmatur. Ita colligitur *ex hoc c.* quando creditor conventus per conditionem indebiti obterrorem soluti, si neget factam sibi solutionem, eâque contra ipsum probata sit, confirmatur intentio actoris, quod pecuniam non debuerit, sed per errorem solverit. Quare adversarius presumptione gravatus ostendere cogitur, pecuniam fuisse debitam: simile quid habetur in *L. ult. ff. de rei vindicatione*, quod possessor ab actione reali, seu vindicatione intentâ, liberare se possit negando, se possessorem esse; sin autem convictus fuerit possidere, tunc propter mendacium ortâ contra ipsum suspicionem, actoris intentio adèd roboratur, ut à judice in possessionem rei petite mittendus sit, tamen si suam esse non probaverit, manente tamen priori possessori quæstione proprietatis, si rem sibi ablatam ad se pertinere, vel ad adversarium non pertinere ostendere velit *authent. de triente. & semisse S. illud. collatione 3.*

TITULUS XXIV.

DE DONATIONIBUS.

CAPITVLVM I.

Prudentes.

PARAPHRASIS.

Vir nobilis hanc sibi quodammodo Legem imponit, ut si quid ultrò tribuat, id à se deberi existimet, & nisi beneficia sua auget, nihil se præstitisse arbitretur. *Gregorius I. lib. 14. registri. indictione 7.*
P p 2. *epistolæ*

Dona, sive contractus alij sunt onerosi, seu reciproci, & alij gratuiti. Cum itaque de reciproci, seu ex utraque partium parte obligationem continentibus, dictum fuerit, videlicet de emptione, locatione, permutatione, feudo &c. sequitur, ut de gratuitis dicatur, quorum præcipua species est donatio.